

พ ร ะ ม ห า กั ป ปั น เถ ร ะ

บุคคลผู้เฝ้าในธรรม มีใจผ่องใส ย่อมอยู่เป็นสุข
บัณฑิตย่อมยินดีในธรรมที่พระอริยเจ้าประกาศแล้วทุกเมื่อ

พระมหาทักษิณเถระ

๑๐๐

พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ๓ อย่างนี้เท่านั้น คือ
สิ่งที่มนุษย์เราควรจะมีติดมือเป็นที่พึ่งที่แท้จริง เมื่อเราประสบ
ทุกข์เราก็มเข้าไปพึ่งท่านได้ พึ่งท่านแล้วจะมีแต่ความสุข มีสติ
และปัญญาเกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้
และเป็นทีระลึกอันสูงสุด ควรที่จะระลึกถึงท่านให้ได้อยู่เสมอ
นึกแล้วจะมีความสุขสดชื่น ใจของเราจะบริสุทธิ์ยิ่งๆ ขึ้นไปตาม
ลำดับ

พระลัมมาลัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“ธมมปีติ สุขํ เสติ วิปสนฺเนน เจตสา
อริยปฺปเวทิตฺเต ธมฺเม สทา รมติ ปณฺทิตฺโต

บุคคลผู้เฝ้าอิมในธรรม มีใจผ่องใส ย่อมอยู่เป็นสุข
บัณฑิตย่อมยินดีในธรรมที่พระอริยเจ้า ประกาศแล้วทุกเมื่อ”

มนุษย์ทุกคนในโลกล้วนแสวงหาความสุขด้วยกันทั้งสิ้น
บ้างก็แสวงหาจากการดื่ม จากการกิน จากการเที่ยว หรือจาก
การได้รับของที่ถูกใจ แต่ความสุขเหล่านั้น เป็นความสุขชั่วคราว
ไม่ยั่งยืน เมื่อได้รับแล้วต้องแสวงหากันใหม่อยู่ร่ำไป ถ้าจะเรียก
ให้ถูก ต้องเรียกว่าเป็นความเพลินมากกว่า แล้วอะไรคือความ
สุขที่แท้จริง อยู่ที่ไหน มีลักษณะอย่างไรบ้าง

พระมหากัปปินเถระ

๑๐๑

ความสุขที่แท้จริง ต้องเป็นความสุขที่เป็นอมตะ และเป็นความสุขที่เข้าถึงได้ สัมผัสได้ นั่นคือความสุขที่เกิดจากการเข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน เป็นสุขล้วนๆ ที่ปราศจากความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นความสุขที่คู่ไปกับความบริสุทธิ์ จะเข้าถึงความสุขนี้ได้ ก็ด้วยวิธีการทำให้หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกาย เท่านั้น เหมือนอย่างพระมหากัปปินะ เมื่อมีความสุขภายในแล้ว ท่านมักจะอุทานอยู่เสมอๆ ว่า “สุขจริงหนอ สุขจริงหนอ”

*เรื่องมีอยู่ว่า ในสมัยพุทธกาล มีพระราชอาชญาองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า มหากัปปินะ ทุกๆ เข้าพระองค์จะส่งทหารออกไปสืบข่าวว่า ขณะนี้มีพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ บังเกิดขึ้นแล้วหรือยัง ทรงทำเช่นนั้นอยู่เป็นเวลานาน ก็ยังไม่ทราบคำตอบ

ต่อมาในวันหนึ่ง ขณะที่พระองค์เสด็จประพาสอุทยาน พร้อมกับมหาอำมาตย์หนึ่งพันคน เห็นพ่อค้า ๕๐๐ คนเดินทางผ่านมา จึงตรัสถามว่า “ท่านทั้งหลายเดินทางมาจากที่ไหนละ” พ่อค้ากราบทูลว่า “ข้าพระองค์มาจากเมืองสาวัตถี ซึ่งอยู่ไกลจากเมืองนี้ ๑๒๐ โยชน์ พระเจ้าข้า” พระองค์ตรัสต่อว่า “ในบ้านเมืองของท่าน มีข้าวปลาอาหารบริบูรณ์ดีหรือ พระราชาของพวกท่านตั้งอยู่ในศีลในธรรมดีหรือ”

*มก. เล่ม ๔๑ หน้า ๓๐๔

พระมหากัปปินเถระ

๑๐๒

“บ้านเมืองของข้าพระองค์สมบูรณ์ทุกอย่าง ทั้งพระราชา ก็ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม พระเจ้าข้า” พระองค์ทรงถามว่า “แล้วมีเรื่องอะไรน่าสนใจ เกิดขึ้นในประเทศของพวกท่านบ้างล่ะ” พ่อค้ากราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงเป็นสมมติเทพ บัดนี้ พุทธรัตนะบังเกิดขึ้นแล้วในประเทศของข้าพระองค์ พระเจ้าข้า” ทันทิที่พระมหากัปปินะได้ทรงสดับว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จอุบัติขึ้นแล้วในโลกทรงเกิดความปีติแผ่ซ่านไปทั่วพระวรกาย จนมิอาจจะข่มความปีตินั้นได้ จึงตรัสถามซ้ำไปอีกว่า “พวกท่าน กล่าวว่าจะไรนะ”

“พวกข้าพระพุทธเจ้ากราบบังคมทูลว่า พุทธรัตนะบังเกิดขึ้นแล้วพระเจ้าข้า” ทรงสดับนั่งอยู่ครู่หนึ่งด้วยปีติอันแรงกล้า แล้วตรัสถามซ้ำเป็นครั้งที่ ๓ พวกพ่อค้าก็ยืนยันเช่นเดิม พระองค์ทรงเบิกบานพระทัยเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวดีนี้ จึงพระราชทานทรัพย์ ๑ แสน เป็นรางวัลแก่พ่อค้า พระราชาได้ ตรัสถามต่อไปอีกว่า “มีข่าวดีอะไรเกิดขึ้นอีกบ้างไหม” พ่อค้ากราบบังคมทูลว่า “มีพระเจ้าข้า พระธรรมได้บังเกิดขึ้นแล้ว พระเจ้าข้า”

พระอาการปีติใหญ่หลวงได้เกิดขึ้นอีก ทรงนั่งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วตรัสถามย้ำถึง ๓ ครั้ง พ่อค้าก็ตอบเช่นเดิม ทรงเบิกบาน

พระมหากัปปินเถระ

๑๐๓

พระทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงพระราชทานรางวัลให้แก่พ่อค้าอีก ๑ แส่น พระองค์ได้ตรัสถามต่ออีกว่า “มีข่าวดีอะไรเกิดขึ้นอีกไหม” พ่อค้าตอบว่า “มีพระเจ้าข้า พระสงฆ์ได้บังเกิดขึ้นแล้วพระเจ้าข้า” พระองค์ทรงมีปีติแผ่ซ่านไปทั่วพระวรกาย แล้วตรัสถามย้ำถึง ๓ ครั้ง พระราชาพระราชนาทนทรัพย์อีก ๑ แส่น ให้เป็นรางวัล

พระมหากัปปินะตรัสกับเหล่าอำมาตย์ทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย บัดนี้ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้บังเกิดขึ้นแล้ว เรามิอาจจะครองราชย์ได้อีกต่อไป เราจะออกบวชในวันนี้แหละ” เหล่าอำมาตย์ได้เคยสังสมบุญมาร่วมกับพระราชา จึงพากันทูลว่า “พวกข้าพระองค์จะขอบวชกับพระองค์ด้วย พระเจ้าข้า” แล้วทั้งหมดก็มุ่งตรงไปยังสำนักของพระบรมศาสดาทันที

ในระหว่างทาง พระมหากัปปินะและอำมาตย์พันคน เสด็จมาถึงฝั่งแม่น้ำอารวปัจจัยา มีขนาดกว้าง ๒ คาวุต ลึก ๑ คาวุต แม่น้ำเต็มฝั่ง จะหาแพหรือเรือก็ไม่มี พระองค์ดำริว่า “ถ้าจะทรงตระเตรียมเรือแพจะเสียเวลามาก ซึ่งถูกความชรากรูรานอยู่ทุกวินาที นำเราทั้งหลายเข้าไปสู่ความตาย” พระองค์จึงทรงตั้งสัตยาธิษฐานว่า “เราไม่มีความกลางแคลงสงสัยในพระรัตนตรัย และออกบวชอุทิศชีวิตเพื่อพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ด้วยอานุภาพแห่งพุทฺธรัตนะ ขอแม่น้ำนี้จะเป็นเหมือน

พระมหากัปปินเถระ

๑๐๔

แผ่นดินเกิด” ตรัสแล้วทรงควมม้าวิ่งไปบนผิวน้ำพร้อมอำมาตย์
พันคน ม้าเหล่านั้นวิ่งไปบนผิวน้ำดุจวิ่งไปบนแผ่นดิน แม้เพียง
ปลายกีบก็ไม่เปียกน้ำ

เมื่อพระองค์เสด็จมาถึงแม่น้ำสายที่ ๒ ชื่อ นิลวาหนา
ซึ่งมีความกว้างและลึกประมาณครึ่งโยชน์ พระองค์จะหาแพ
หรือเรือก็ไม่มี พระองค์ดำริถึงการเสียเวลาในการแสวงหา จึงตั้ง
สัตยาธิษฐานว่า “เราไม่มีความกลางแคลงสงสัยในพระรัตนตรัย
และออกบวชอุทิศชีวิตเพื่อพระธรรม ด้วยอำนาจของธรรม-
รัตนะ ขอแม่น้ำนี้จงเป็นเหมือนแผ่นดินเกิด” ตรัสแล้วทรงควม
ม้าไปบนผิวน้ำได้อย่างอัศจรรย์

เมื่อมาถึงแม่น้ำสายที่ ๓ ชื่อ จันทกาคา กว้างและลึก
ประมาณ ๑ โยชน์ แม่น้ำนั้นเต็มเปี่ยม จะหาแพหรือเรือก็ไม่มี
พระองค์ดำริเช่นเดิม และตั้งสัตยาธิษฐาน “ระลึกถึงคุณของ
พระสงฆ์” แล้วได้เสด็จไปบนผิวน้ำได้อย่างอัศจรรย์เช่นเดียวกัน

ในเวลาย่ำรุ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรวจตุสัत्वโลกว่า
ผู้มีบุญท่านใดหนอ จะเข้ามาในข่ายพระญาณ ทรงทราบว่าพระ-
มหากัปปินะออกผนวชอุทิศเฉพาะพระองค์ จึงทรงเหาะไป
ประทับรออยู่ใต้ต้นไทรใหญ่ ทรงนั่งสมาธิคู้บัลลังก์ แล้วเปล่ง
ฉัพพรรณรังสีไปหาพระราชา จนทำให้บริเวณนั้นมีสีเหลืองทอง

พระมหากัปปินเถระ

๑๐๕

อร่ามเปล่งปลั่งดังทองคำ

พระมหากัปปินะพร้อมอำมาตย์เห็นฉัพพรรณรังสีส่องสว่างนำทาง จึงดำริว่า แสงสว่างนี้ไม่ใช่แสงของดวงจันทร์ ไม่ใช่แสงของดวงอาทิตย์ ไม่ใช่รัศมีของเทวดา พรหม อรูปพรหม จะต้องเป็นแสงแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าแน่นอน ทรงเสด็จตามแสงนั้นไป แล้วน้อมพระวรกายเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมอันไพเราะ บริสุทธิบริบูรณ์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ งดงามในเบื้องต้น ท่ามกลาง และเบื้องปลาย โปรดพระราชาและอำมาตย์ทั้งหลาย ทำให้พระมหากัปปินะพร้อมอำมาตย์ มีใจสงบ หยดหนึ่งที่ศูนย์กลางกาย ได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน และได้รับการอุปสมบทจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ฝ่ายพระมหะเหล็พร้อมด้วยภรรยาของเหล่าอำมาตย์ เมื่อได้ทราบข่าวการบังเกิดขึ้นของพระรัตนตรัยจากพ่อค้าแล้ว ทรงปีติยินดี ได้พระราชทานทรัพย์ถึง ๙ แสน เป็นรางวัลให้แก่พ่อค้าแล้วตรัสว่า “บัดนี้ พระรัตนตรัยบังเกิดขึ้นแล้ว พระราชาทั้งราชสมบัติให้เรา ทำให้เราเป็นทุกข์ สมบัตินี้อุปมาเหมือนพระเขษะ หรือน้ำลายที่พระองค์ทรงบ้วนทิ้งแล้ว เราไม่อาจจะรับไว้ได้ เราจะออกบวชเช่นกัน” บรรดาภรรยาอำมาตย์ก็ขอ

พระมหากัปปินเถระ

๑๐๖

ออกบวชตามด้วย แล้วทั้งหมดออกเดินทางไปเข้าเฝ้าพระบรม-
ศาสดา

พระลัมบาลัมพุทเจ้าทรงทราบด้วยญาณทัสสนะถึง
การเสด็จมาของพระมเหสี และภรรยาอำมาตย์ เพื่อให้ใจของ
ทุกคนคลายจากความตื่นเต้น แล้วมีใจสงบพร้อมที่จะรองรับ
ธรรมะอันบริสุทธิ์ได้ จึงทรงแสดงปาฏิหาริย์ด้วยพุทธานุภาพ
ไม่ให้พระมเหสีและคณะ มองเห็นพระราชาและเหล่าอำมาตย์
เมื่อพระมเหสีพร้อมคณะเสด็จมาถึง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง
แสดงธรรมให้ฟัง ทำให้พระมเหสีและคณะมีใจสงบหยุดนิ่ง
เข้าถึงพระรัตนตรัย บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ในขณะเดียวกัน
พระมหากัปปินะและอำมาตย์หนึ่งพัน ได้ฟังพระธรรมเทศนา
ซ้ำอีกรอบหนึ่ง จึงได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ในที่นั่นเอง

พระมหากัปปินะเมื่อเข้าถึงกายธรรมอรหัตแล้ว ไม่ว่า
พระองค์จะประทับนั่ง นอน ยืน เดิน หรือจะพำนักใต้โคนไม้
บนกองฟาง หรือที่ใดก็ตาม พระองค์มักจะเปล่งพระอุทานว่า
“สุขจริงหนอ สุขจริงหนอ” อยู่เสมอๆ พระภิกษุทั้งหลายที่ยัง
เป็นพระปุถุชน หรือเป็นสมมุติสงฆ์อยู่ ยังไม่รู้จักความสุขอัน
ประณีตที่เกิดจากการเข้าถึงธรรม ต่างก็คิดว่า พระองค์ยังทรง
รำพึงถึงความสุขเมื่อครั้งยังเป็นพระราชาอยู่

พระมหาทักษิณเถระ

๑๐๗

พระบรมศาสดาทรงทราบเรื่องนั้น จึงตรัสว่า “ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย บุตรของเราไม่ได้เปล่งอุทานถึงความสุขในครั้งที่ เคยเสวยราชสมบัติ แต่เรามีความสุขจากการได้เข้าถึงธรรม ที่บังเกิดขึ้น บัดนี้ เธอได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว” ครั้น ตรัสรับรองดังนี้แล้ว จึงตรัสต่อไปว่า

**“บุคคลผู้เฝ้าอัมในธรรม มีใจผ่องใส ย่อมนอนเป็นสุข
บัณฑิตย่อมยินดีในธรรม ที่พระอริยเจ้าประกาศแล้วทุกเมื่อ”**

เราจะเห็นว่า บัณฑิตนักปราชญ์ในกาลก่อน เมื่อทราบ การบังเกิดขึ้นของพระรัตนตรัยแล้ว ต่างไม่รอช้า มุ่งที่จะ แสวงหาว่า ทำอย่างไรจะได้เข้าถึงพระรัตนตรัย พวกเราก็ควร จะเป็นเช่นนั้น บัดนี้ เรารู้แล้วว่า พระรัตนตรัยอยู่ที่ตรงไหน จะเข้าถึงได้อย่างไร เหลืออยู่เพียงอย่างเดียวคือ ต้องลงมือ ปฏิบัติจริงๆ จังๆ หมั่นฝึกใจให้หยุด ให้นิ่ง ให้ได้ทุกๆ วัน ไม่ช้า เมื่อใจหยุดนิ่งได้สนิทแล้ว เราทุกคนจะได้พบที่พึ่ง และเข้าถึง ความสุขที่แท้จริงภายในเช่นเดียวกัน

